

Het oorlogsverhaal van een kind: Yvonne Lanooy

Geschreven door Yvonne Lanooy

Vader: Henk Lanooy, geboren Rotterdam 27-11-1906, typograaf
Moeder: Liselotte Grille, gehuwd Lanooy, geboren Meissen, Duitsland 06-09-1906
Dochter: Yvonne Lanooy, geboren Rotterdam, 11-11-1937
Zoon: René Lanooy, geboren Meissen, 04-11-1941

In Duitsland heerste armoede na WO 1. Veel Duitse meisjes gingen in o.a. Nederland werken. Liselotte was 19 jaar toen zij een baantje als hulp in de huishouding kreeg in Rotterdam. Zij kwam uit een 'rood' arbeidersgezin en werd in Nederland lid van de AJC (Arbeiders Jeugd Centrale). Goed voor haar Nederlands. Hier leerde zij mijn vader kennen. Hij was atheïst, een volger van Domela Nieuwenhuis en, hoewel het anarchisme zijn belangstelling had, geen lid van de SDAP. Lid van een partij zijn betekende dat je geen 'vrijdenker' kon zijn. Na enige tijd gingen Liselotte en hij samenwonen. Dat kon voor de oorlog, ondanks dat je niet getrouwd was.

In 1933 schreef mijn vader, in samenwerking met de Italiaan Ermando Borghi, het boek Mussolini en Hitler in hun hemd. Henk schreef het deel over Hitler.

In 1937 zijn Henk en Liselotte getrouwd, omdat Hitler verordonneerde dat: alle 'Deutsche Mädchen heim ins Reich' moesten. Daardoor kreeg Liselotte de Nederlandse nationaliteit en waren er geen problemen toen Yvonne in dat jaar werd geboren.

Mijn verhaal

10 mei 1940: voor Nederland begint de 2^e Wereldoorlog met een bombardement op Rotterdam. Wij wonen in Den Haag. Mijn ouders konden vanaf hun dak zien hoe groot de brand was. De moeder en broer van mijn vader woonden gezamenlijk in een huis aan de Schiekade, direct naast het centrum van de stad. Zouden zij nog in leven zijn? Wie had er toen telefoon. Mijn ouders moeten in angst gezeten hebben.

Mijn vader ook, omdat hij "Hitler in zijn hemd" had geschreven. De Sicherheitsdienst zou hem op het spoor kunnen komen en gevangennemen. Wat te doen? Zij besloten naar de ouders van mijn moeder in Meissen te gaan met het idee dat de Duitsers hem dáár niet zouden zoeken. Ik was toen nog geen 4 jaar oud. Bij mijn oma kregen we één kamer. Mijn vader ging werken bij een drukkerij in Dresden (overleefde de grote brand aldaar) en mijn moeder in een fabriek. Ik ging naar een kleuteropvang.

Naar Nederland

In de zomer van 1941 werd ik door mijn ouders teruggebracht naar Nederland en mocht bij oma en oom aan de Schiekade wonen. Mijn ouders gingen terug naar Duitsland. Lang is mij niet duidelijk geweest waarom ik naar Rotterdam werd gebracht. Pas toen ik al volwassen was realiseerde ik mij dat in het begin van 1942 ook mijn moeder terugkwam uit Duitsland. Ik zie haar uit de trein komen op het Centraal Station met een rieten wiegje op wielen. Daar lag mijn broertje in. Er moet in Meissen destijds geen plaats geweest zijn voor 2 kinderen waardoor ik naar oma in Rotterdam was gebracht. Nu woonden ook mijn moeder en broertje bij oma. Een tweekamer-woning met bedsteden. De bedsteden waren gesloopt en gaven daardoor wat meer ruimte in huis. Ik kreeg een vriendinnetje in de straat. Het leven was prima. Maar in feite was het huis natuurlijk te klein.

Mijn vader kwam weer even terug uit Duitsland en huurde voor ons een huis aan de Jan Luykenstraat in de wijk Spangen. Pa weer weg naar Meissen.

Ik was 5 jaar en ging naar de Montessori kleuterschool aan de Blokmakerstraat, een zijstraat van de Schiedamseweg. Daar leerde je al schrijven, rekenen en taal.

In die tijd moest je 's morgens en 's middags naar school. Anderhalf uur tussen de middag naar huis.

Jong zelfstandig

Mijn ouders vonden dat ik jong zelfstandig moest worden, daarom moest ik alleen en lopend naar school. Over het Marconiplein waar de trams reden. Op woensdag 31 maart 1943 was ik tussen de middag aan het zeuren bij mijn moeder omdat ik een snoepje wilde voor op weg naar school. "Nee", zei ze. Ik bleef zeuren. Dat is mijn geluk geweest. Het luchtalarm ging af. Amerikaanse vliegtuigen vlogen over Spangen en bombardeerden de havens daar. Door mijn gezeur leef ik nu nog.

Achteraf een fout van de Amerikanen, ze zagen de havens in Rotterdam West aan voor hun doel, dat de Maashavens was. 326 doden en 13.000 personen dakloos doordat een deel van de Mathenesseweg en Schiedamseweg in puin lagen.

Op een dag kwam er een Duitse militair bij ons op bezoek. Het bleek een oude schoolvriend van mama's lagere school in Meissen te zijn. Zoals uit het vervolg van dit verhaal zal blijken, waren wij gelukkig niet in Rotterdam bij de bevrijding. Anders was mijn moeder misschien wel door mensen uit de straat uit huis gesleurd, kaalgeschoren en met pek besmeurd.

Naar het platteland

In 1943 was er een actie van een Christelijke organisatie in Rotterdam om bleekneusjes uit de grote stad in de zomervakantie 6 weken naar het platte land te sturen. Overal werd er vanaf de kansels een oproep gedaan om een kind in huis te nemen. Ik kreeg een plaatsje bij een samenwonende broer en zus in Visvliet. Een dorpje op de grens van Groningen en Friesland aan de Lauwers.

De groep kinderen die richting de stad Groningen moest, werd door een meneer met de trein naar het station aldaar gebracht. Daar werd ik afgehaald door die mevrouw en belandde in een vrijstaand huis met een grote tuin in een klein dorpje. Even wennen, maar wel erg leuk. Christelijke mensen, dus werd er uit de bijbel voorgelezen. Mee naar de kerk op zondag. Heel goed eigenlijk voor mijn opvoeding. Onze cultuur is tenslotte op christelijke gronden gebaseerd.

De hongerwinter

In de oorlog was alles op de bon. Etenswaaren, kolen om de kachel te stoken en nog veel meer.

Toen de hongerwinter in het westen van het land uitbrak werd het nog moeilijker. Oma en oom vroegen mijn moeder om met de kinderen bij hen te komen wonen. Dan konden ze de bonnen bij elkaar doen en hoefden ze maar één woning te verwarmen. Op den duur was er nog zó weinig te eten, dat mijn moeder zelfs in de ijzige kou urenlang in de rij moest staan bij een groenteboer. Die had nog de stronken van de spruitenplanten te koop. Niet te eten zo

bitter! Elke kat die je maar tegenkwam werd gevangen. Op een dag zagen we 3 Duitse soldaten met een poes op de arm voor een winkel staan. Mijn moeder vroeg natuurlijk in het Duits "Was machen Sie damit? Darf ich ihn haben?" We zijn meteen naar huis teruggegaan. In de gang van oma's woning waren twee haken aan een balk, waaraan een schommel voor mij had gehangen. Nu hing er iets waaraan je de doodgeslagen kat kon ophangen en slachten. Het viel nog niet mee een kat te doden. Allerlei mensen hadden daar een methode voor gevonden. Mijn oom deed de kat in een jute zak. Probeerde een touw om zijn kop te winden om hem te stikken. Aan alle kanten kwamen de kattennagels uit de zak. Weer een beetje vlees. Smaakte prima. Van de huid maakte mamma wanten voor mij en mijn broertje. Ook een keer een hond geslacht, maar die smaakte vies.

Er was geen verlichting meer. Mensen probeerden kaarsen te maken om 's avonds toch nog wat licht te hebben. Ook van allerlei olie werden olielampjes gemaakt. Kolen raakten op. Bij ons, wonende op de 2^e etage van een huis uit de 19^e eeuw, waren houten trappen. Om de andere tree werd het opstaande hout gesloopt. De houten treinrails werden gekaapt. De houten afscheidingshekken verdwenen in het vuur. We hadden 3 boterhammen voor tussen de middag. Mama deelde die van haar soms met mijn broertje en mij. We waren ongetwijfeld allemaal graatmager, maar dat weet ik niet meer.

Ik ben nooit bang geweest. Waarschijnlijk doordat mama, oom en oma er altijd waren. Oom had onder de houten vloer en radio en luisterde soms daarnaar. Ik herinner mij dat de Duitsers op een gegeven moment alle mannen van onder de 40 jaar verplichtten zich te melden. Mijn oom was ontzettend bang. Hij verschool zich op de zolder van het huis. Kennelijk was dat in 1944 ná augustus, want hij hoefde zich niet te melden. Hij was in augustus 40 jaar geworden.

Lopen naar Visvliet

Op een dag in februari 1945 kreeg mama een brief van de 'oom' en 'tante' uit Visvliet. "Waarom kom je niet hier met de kinderen. Hier is nog te eten". Natuurlijk was ik nog te jong om te weten wat mijn moeder dacht, maar zij kocht een kinder-wandelwagentje zette mij erin en ging lopen naar Visvliet. Mama moet zeer ondervoed geweest zijn. Waar haalde ze de moed en de kracht vandaan? Mijn broertje van 2 bleef bij oma en oom. Er waren in die tijd veel mensen onderweg. Lopend of op een fiets met houten banden. Ze gingen bij de boeren langs en ruilden kleding, sierraden enz. voor eten.

Al vóór Gouda begaf het wagentje het. Nu moest ik ook lopen. Vaak was er wel iemand die met een kar of wagen voorbijkwam. Wij mochten dan een stukje meerijden. 's Nachts kon je vaak bij een boer in het hooi slapen. Soms had die ook nog een beetje te eten voor je. De volgende dag verder.

In Staphorst

In de buurt van Staphorst reden we mee met iemand die ons een boterham met spek gaf. In Staphorst was de lagere school ingericht voor mensen die onderweg waren. Onderwijs werd niet meer gegeven, want de kolen, waarmee destijds werd verwarmd, waren er niet meer. Op de vloeren in de lokalen was stro gelegd. Iedereen kon daar hutje-mutje bij elkaar slapen. Ik was zó misselijk geworden van die boterham met spek, dat mijn moeder bij een boerderij

aan de overkant ging vragen of we daar konden overnachten. Prima, maar mama moest in het hooi slapen en voor mij was er een bed in een klein kamertje.

De volgende morgen vroeg het echtpaar, dat geen kinderen had, of ik niet kon blijven. Ze hadden altijd al een refugé willen opnemen. Mijn moeder vertrok te voet en liet mij daar achter. Wat je al niet doet in geval van nood. Kennelijk was ik al zo vaak verhuisd dat ik het niet erg vond.

Ongeveer een week later kwam mama vanuit Visvliet op de fiets voorbij. Kijken hoe het met mij ging. Ze had allerlei voedsel bij zich en ging naar Rotterdam. Na een aantal dagen kwam ze weer langs, nu met een aardappelkistje voorop de fiets. Daarin zat mijn, van oedeem dikke, driejarige broertje. De volgende dag gingen ze door naar Visvliet.

Klederdracht

De mevrouw in Staphorst droeg klederdracht. De boerderij was prachtig. Overal betegelde muren met hier en daar afbeeldingen. Geen stromend water, geen WC, maar een zgn. poepdoos. Ik kreeg er vriendjes en vriendinnetjes. We speelden veel buiten. Ook hier zondags naar de kerk. Ik noemde hen oom en tante.

Canadezen

Op een dag waren er in het weiland achter de boerderij Canadezen. Zij groeven kuiltjes. Wij, als kinderen, vonden dat spannend en gingen kijken. In de kuiltjes maakten ze vuur en bovenop werd een rooster gelegd. Zo kookten ze hun eten. Wij kregen chocola en kauwgom. Wat was dat? Ik had nog nooit kauwgom gezien.

In april begon de christelijke lagere school weer. Ik werd daar aangemeld en werd getoetst om te zien in welke klas ik zou worden opgenomen. Hoewel ik in september daarvoor in Rotterdam in de 1e klas was begonnen, werd ik in de 2^e klas geplaatst. In Staphorst – en waarschijnlijk in meer dorpsgemeenten - liep het schooljaar van april tot april. Dit vanwege het feit dat kinderen in het voorjaar op de boerderij moesten helpen. Het leven was prima. Mijn moeder en broertje werden opgenomen in een boerengezin in Burum, net over de Lauwers in Friesland. Zij werd daar hulp in de huishouding.

Na de oorlog

Toen de oorlog voorbij was, kwamen mijn moeder en de 'tante' uit Visvliet samen op de fiets naar Staphorst. Zij kwamen mij ophalen. Ik wilde niet mee, want had nu hier mijn vriendjes en vriendinnetjes. Maar ik had niets te willen natuurlijk.

In Visvliet woonde ik weer bij de 'oom' en 'tante' die ik al kende. Ook daar naar de christelijke lagere school. Nieuwe vriendjes en vriendinnetjes.

Op een dag, in de zomer van 1945 was er een verrassing. Mijn vader was terug uit Duitsland en dook op in Visvliet. We gingen weer terug naar ons oude adres in Rotterdam.

Ik vond het eigenlijk niet leuk. Ik moest wéér mijn vriendjes en vriendinnetjes achterlaten en wéér opnieuw beginnen.